

POSTANOWIENIE Z DNIA 22 LUTEGO 2012 R.

IV KK 166/11

Zgodnie z przepisem art. 8 ust. 5 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. Nr 34, poz. 149 ze zm.), osobom, które w jakimkolwiek okresie od dnia 1 stycznia 1944 r. do dnia 31 grudnia 1989 r. prowadziły działalność, która była zaprzeczeniem działalności na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, nie przysługuje od Skarbu Państwa odszkodowanie za poniesioną szkodę i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę wynikłe z wykonania orzeczenia, którego stwierdzono nieważność albo decyzji o internowaniu, która z mocy prawa została uznana za nieważną. Bez znaczenia jest przy tym to, czy działalność taka miała miejsce przed, czy też po wydaniu takiego orzeczenia albo decyzji.

Przewodniczący: sędzia SN J. Matras.

Sędziowie SN: K. Klugiewicz (sprawozdawca), J. Sobczak.

Prokurator Prokuratury Generalnej: M. Tabor.

Sąd Najwyższy w sprawie Stanisława H., o odszkodowanie i zadośćuczynienie w racji internowania w stanie wojennym, po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie w dniach 8 i 22 lutego 2012 r., kasacji wniesionej przez pełnomocnika wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w K. z dnia 20 stycznia 2011 r., utrzymującego w mocy wyrok Sądu Okręgowego w K. z dnia 10 września 2010 r.,

o d d a l i ł kasację (...).

UZASADNIENIE

W dniu 6 sierpnia 2008 r. Stanisław H., wystąpił do Sądu Okręgowego w K. z wnioskiem – w oparciu o przepis art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. Nr 34, poz. 149 ze zm.) – o zasądzenie na jego rzecz od Skarbu Państwa kwoty 25 000 zł, tytułem odszkodowania za poniesioną szkodę i zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, wynikłe z jego internowania w okresie od dnia 13 do 24 grudnia 1981 r.

Sąd Okręgowy w K. wyrokiem z dnia 10 września 2010 r. wniosek oddalił i kosztami postępowania w sprawie obciążył Skarb Państwa.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 10 września 2010 r. wniósł pełnomocnik Stanisława H., który powołując się na zarzuty:

1. błędu w ustaleniach faktycznych, który miał wpływ na treść wyroku, a polegającego na przyjęciu, że wnioskodawca miał świadomość, iż w okresie od dnia 2 lipca 1982 r. do dnia 8 maja 1990 r. był tajnym współpracownikiem Służby Bezpieczeństwa,
2. obrazy przepisów postępowania – art. 7 k.p.k., poprzez naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów,
3. naruszenia prawa materialnego – art. 8 ust. 5 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, poprzez przyjęcie, że:
 - a) działalność wnioskodawcy stanowiła zaprzeczenie działalności na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego,

b) zarejestrowanie wnioskodawcy jako tajnego współpracownika przez organy Służby Bezpieczeństwa w okresie od dnia 2 lipca 1982 r. do dnia 8 maja 1990 r., wyłącza możliwość uzyskania przez niego odszkodowania i zadośćuczynienia za internowanie, które miało miejsce wcześniej, bo w grudniu 1981 r.,

wniósł o zmianę tegoż wyroku i przyznanie wnioskodawcy tytułem odszkodowania i zadośćuczynienia kwoty 25 000 zł, ewentualnie jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny w K. wyrokiem z dnia 20 stycznia 2011 r., po rozpoznaniu apelacji pełnomocnika wnioskodawcy, zaskarżony wyrok utrzymał w mocy i kosztami postępowania odwoławczego obciążył Skarb Państwa.

Kasację od prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego w K. z dnia 20 stycznia 2011 r. wywiódł pełnomocnik Stanisława H., który powołując się na zarzut obrazy prawa materialnego mającej wpływ na treść orzeczenia, to jest art. 8 ust. 5 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, poprzez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, iż zarejestrowanie wnioskodawcy jako tajnego współpracownika przez organy Służby Bezpieczeństwa w okresie od dnia 2 lipca 1982 r. do dnia 8 maja 1990 r., wyłącza możliwość stosowania art. 8 ust. 1 tej ustawy, a więc wyklucza możliwość uzyskania przez niego odszkodowania i zadośćuczynienia za internowanie, które miało miejsce wcześniej, bo w grudniu 1981 r., wniósł w konkluzji o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego oraz poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego jej rozpoznania.

Prokurator Prokuratury Apelacyjnej w K., w pisemnej odpowiedzi na kasację, wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje.

Kasacja pełnomocnika wnioskodawcy Stanisława H. nie jest zasadna i zawarty w niej postulat uchylenia wyroków Sądów obu instancji oraz przekazania sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego jej rozpoznania, nie zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności, jedynie dla przypomnienia, należy wskazać, że – jak wynika to z poczynionych w sprawie ustaleń faktycznych – wnioskodawca Stanisław H. w roku 1980 był jednym z założycieli Związku Zawodowego "Solidarność" na terenie swojego zakładu pracy /.../ i następnie pełnił w nim funkcję wiceprzewodniczącego, a w okresie od dnia 13 do dnia 24 grudnia 1981 r., w związku z wprowadzeniem stanu wojennego, był internowany. Z kolei z dokumentów nadesłanych przez IPN wynika, że Stanisław H. został w dniu 2 lipca 1982 r. pozyskany na tajnego współpracownika na zasadach dobrowolności i zarejestrowany w dniu 14 lipca 1982 r. pod pseudonimem "Izabela". W dniu 24 stycznia 1990 r. Zastępca Szefa Rejonowego Urzędu Spraw Wewnętrznych Służby Bezpieczeństwa w S. podjął decyzję o zdjęciu z ewidencji Stanisława H. jako tajnego współpracownika z powodu nikłej przydatności operacyjnej, a z pisma Naczelnika Wydziału "C" WUSW w B. z dnia 8 maja 1990 r., kierowanego do Wydziału III MSW w Warszawie wynika, że Stanisław H. zostaje odwołany z wykonywania prac tajnych z powodu likwidacji jego zakładu pracy.

Zgodnie z przepisem art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. "uznaje się za nieważne orzeczenia wydane przez polskie organy ścigania i wymiaru sprawiedliwości lub przez organy pozasądowe w okresie od rozpoczęcia ich działalności na ziemiach polskich, począwszy od dnia 1 stycznia 1944 r. do dnia 31 grudnia 1989 r., jeżeli czyn zarzucany lub

przypisany był związany z działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego albo orzeczenie wydano z powodu takiej działalności, jak również orzeczenia wydane za opór przeciwko kolektywizacji wsi oraz obowiązkowym dostawom, przy czym nieważność takiego orzeczenia stwierdza odpowiedni sąd okręgowy (art. 2 cyt. ustawy). Jeżeli natomiast chodzi o decyzje o internowaniu wydane w związku z wprowadzeniem w dniu 13 grudnia 1981 r. w Polsce stanu wojennego, to zgodnie z przepisem art. 2 ustawy z dnia 19 września 2007 r. o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. Nr 191, poz. 1372), stały się one nieważne z mocy prawa z dniem wejścia w życie tej ustawy, co nastąpiło z dniem 18 listopada 2007 r. (zob. art. 5 tejże ustawy). Natomiast w myśl przepisu art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. osobie, wobec której stwierdzono nieważność orzeczenia albo wydano decyzję o internowaniu w związku z wprowadzeniem w dniu 13 grudnia 1981 r. w Polsce stanu wojennego, przysługuje od Skarbu Państwa odszkodowanie za poniesioną szkodę oraz zadośćuczynienie za doznaną krzywdę wynikłe z wykonania tego orzeczenia albo decyzji. Gdyby zatem wziąć pod uwagę jedynie powyższy przepis ustawy, to wnioskodawcy przysługiwałoby od Skarbu Państwa odszkodowanie za poniesioną szkodę i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę wynikłe z wykonania decyzji o jego internowaniu w okresie od dnia 13 do dnia 24 grudnia 1981 r. Rzecz jednak w tym, że zgodnie z przepisem art. 8 ust. 5 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r., który wszedł w życie z dniem 18 listopada 2007 r. (zob. art. 1 pkt 5 lit. h ustawy z dnia 19 września 2007 r.), przepisu art. 8 ust. 1 "nie stosuje się do osób, których działalność, w okresie będącym podstawą stwierdzenia nieważności orzeczenia albo uznania za nieważne decyzji określonej w ust. 1, stanowiła zaprzeczenie działalności na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego".

Z tego też powodu Sąd Okręgowy w K. w uzasadnieniu swojego orzeczenia z dnia 10 września 2010 r. jednoznacznie stwierdził, że podjęcie przez wnioskodawcę współpracy ze Służbą Bezpieczeństwa było zaprzeczeniem działalności na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego i pomimo jego internowania w okresie stanu wojennego, wniosek o zasądzenie odszkodowania i zadośćuczynienia – wobec spełnienia przesłanki określonej w art. 8 ust. 5 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. – należało oddalić. Sąd ten również przyjął, że przez użyte w art. 8 ust. 5 omawianej ustawy pojęcie "okres będący podstawą stwierdzenia nieważności orzeczenia albo uznania za nieważne decyzji", należy rozumieć "okres od dnia 1 stycznia 1944 r. do dnia 31 grudnia 1989 r.", i to niezależnie od tego, czy odszkodowanie dotyczy osoby, wobec której stwierdzono nieważność orzeczenia, czy też odszkodowanie dotyczy osoby, wobec której wydano decyzję o internowaniu w związku z wprowadzeniem w Polsce stanu wojennego w dniu 13 grudnia 1981 r. W kontekście konstytucyjnej zasady równości wszystkich obywateli wobec prawa (art. 32 ust. 1 Konstytucji RP), brak jest jakichkolwiek podstaw do różnicowania sytuacji prawnej osób, wobec których stwierdzono nieważność orzeczenia i osób, wobec których wydano decyzję o internowaniu. Nie ma również logicznego wytłumaczenia dlaczego osobie, najpierw represjonowanej w sposób określony w art. 1 ust. 1 ustawy lutowej, która następnie (w okresie do 31 grudnia 1989 r.) prowadziła działalność, która stanowiła zaprzeczenie działalności na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, nie przysługuje prawo do odszkodowania i zadośćuczynienia, natomiast prawo takie miałyby przysługiwać osobie, wobec której wydano decyzję o internowaniu w związku z wprowadzeniem w dniu 13 grudnia 1981 r. stanu wojennego i która po zwolnieniu z internowania podjęła działalność, która stanowiła zaprzeczenie działalności na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego. W obu tych przypadkach podjęcie działalności stanowiącej zaprzeczenie

działalności na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, po uprzednim represjonowaniu za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, musi być uznane za zachowanie nie zasługujące na akceptację i niegodne, a tym samym wykluczające możliwość zasądzenia odszkodowania za wcześniejsze represjonowanie. W ocenie tego Sądu "zamysłem ustawodawcy zapewne było by przyznać rekompensatę tym, którzy swoją postawą, zachowaniem i oporem nie tylko prowadzili walkę niepodległościową, ale w tej walce okazali się niezłomni, a ich działalność nie mogłaby być uznana za zaprzeczenie działalności na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, nie tylko przed, ale również i po zapadłych, pozbawiających ich wolności, orzeczeniach lub decyzji o internowaniu".

We wniesionej apelacji pełnomocnik wnioskodawcy dowodził, że taka wykładnia art. 8 ust. 5 omawianej ustawy jest niedopuszczalną wykładnią *contra legem* i w jego ocenie przez "okres będący podstawą (...)" należy rozumieć okres poprzedzający wydanie decyzji o internowaniu, rozciągający się w granicach od dnia 1 stycznia 1944 r. z jednej strony, do daty wydania decyzji o internowaniu – z drugiej strony. W przypadku zaś orzeczenia podlegającego unieważnieniu będzie to okres od dnia 1 stycznia 1944 r. do daty popełnienia zarzucanego lub przypisanego czynu.

Sąd Apelacyjny w K. w zaskarżonym kasacją wyroku podzielił wyrażone w omawianym zakresie zapatrywanie Sądu pierwszej instancji. Stwierdził, że jakkolwiek określenie "okres będący podstawą stwierdzenia nieważności orzeczenia albo uznania za nieważne decyzji" nie jest dostatecznie czytelne, to jednak nieuprawniony jest wniosek pełnomocnika wnioskodawcy, że w kontekście dochodzonego odszkodowania i zadośćuczynienia, zdarzenia występujące po zwolnieniu z internowania nie mają już żadnego znaczenia. Podjęcie więc przez wnioskodawcę działalności stanowiącej zaprzeczenie działalności na rzecz niepodległego

bytu Państwa Polskiego, po jego uprzednim internowaniu, w pełni wyczerpuje przesłanki opisane w art. 8 ust. 5 ustawy, a to przesądza o tym, że nie można było uwzględnić jego wniosku o przyznanie mu odszkodowania i zadośćuczynienia.

W złożonej kasacji pełnomocnik wnioskodawcy ponownie stara się wykazać, że w kontekście art. 8 ust. 5 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. podlegające ocenie jest jedynie to zachowanie wnioskodawcy, które miało miejsce "przed wydaniem orzeczenia lub decyzji", a więc w omawianym przypadku przed wydaniem decyzji o internowaniu Stanisława H.

Odnosząc się zatem do wskazanego w kasacji zarzutu należy stwierdzić, że rzeczywiście użyte w art. 8 ust. 5 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. sformułowanie "okres będący podstawą stwierdzenia nieważności orzeczenia albo uznania za nieważne decyzji", może nasuwać trudności w jego interpretacji. W tym zakresie Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 4 marca 2010 r., V KK 230/09, OSNKW 2010, z. 6, poz. 54, stwierdził, że "przez okres "będący podstawą uznania za nieważną decyzji o internowaniu" należy rozumieć okres, w jakim doszło do wydania tej decyzji, czyli poprzedzający ją, a owa działalność, czyli to, co było powodem internowania, nie może stanowić zaprzeczenia działalności, której dotyczy ustawa z dnia 23 lutego 1991 r.". Rzecz jednak w tym, że powyższe orzeczenie zostało wydane w zupełnie innym stanie faktycznym i rozważania Sądu Najwyższego dotyczyły innego zagadnienia. W wymienionej sprawie przyczyną internowania wnioskodawcy była wyłącznie jego przeszłość kryminalna, która stanowiła niewątpliwie zaprzeczenie działalności niepodległościowej, o jakiej mowa w ustawie z dnia 23 lutego 1991 r., a nie działalność polityczna, której w ogóle on nie prowadził. To właśnie w tym kontekście Sąd Najwyższy wskazał, że na gruncie tej ustawy, przy dochodzeniu odszkodowania i zadośćuczynienia, niezbędnym jest wykazanie, że pozbawienie wolności wiązało się z działalnością na rzecz

niepodległego bytu Państwa Polskiego, a w każdym razie, że nie była to działalność stanowiąca jej zaprzeczenie, która wyłącza uprawnienie do odszkodowania i zadośćuczynienia. Skoro zaś do chwili internowania wnioskodawca takiej działalności na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego nie prowadził, a wręcz prowadził działalność stanowiącą jej zaprzeczenie, to oczywistym jest, że nie mógł on skutecznie dochodzić swoich roszczeń w trybie ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. Jeżeli natomiast chodzi o orzeczenie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 12 lutego 2009 r., II AKa 8/09, Biul. SAKa 2009, nr 2, poz. 7, w uzasadnieniu którego wyrażono pogląd, że pojęciu okresu będącego podstawą stwierdzenia nieważności orzeczenia lub uznania za nieważne decyzji – wobec osób internowanych, odpowiada czas poprzedzający wydanie decyzji o internowaniu, w którym cezurę stanowiąc będą z jednej strony data określona w ustawie jako początkowa, tj. 1 stycznia 1944 r., z drugiej zaś – data wykonania decyzji o internowaniu, to jak słusznie zauważył Sąd Apelacyjny w K. w zaskarżonym kasacją wyroku, Sąd Apelacyjny w Katowicach powyższy pogląd wyraził na gruncie stanu faktycznego będącego przedmiotem rozpoznania tej konkretnej sprawy i koncentrował się tylko na zagadnieniu, na ile przesłanka negatywna po stronie internowanego występowała przed datą jego internowania.

Z kolei Sąd Apelacyjny w Krakowie podobny pogląd – jak w wyroku wydanym w przedmiotowej sprawie – wyraził w wyroku z dnia 10 czerwca 2010 r., II AKa 97/10, niepubl. Także wspomniany już wyżej Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z dnia 13 stycznia 2011 r., II AKa 429/2010, KZS 2011, nr 5, poz. 121, wyraził jednak pogląd odmienny od tego, wyrażonego w wyroku z dnia 12 lutego 2009 r., a mianowicie, że sformułowanie "okres" użyte w art. 8 ust. 5 omawianej ustawy "powinno odnosić się także do czasu od 1 stycznia 1944 r. do 31 grudnia 1989 r. Zatem pojęcie „okresu będącego podstawą stwierdzenia nieważności orzeczenia albo uznania za nieważne

decyzji określonej w ust. 1" należy rozumieć jako czas, w którym zapadały orzeczenia, które po wejściu w życie ustawy lutowej uznawano za nieważne i czas wydawania decyzji o internowaniu, które na mocy art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 19 września 2007 r. o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego z mocy prawa stały się nieważne. Nie chodzi w tym przypadku o okresy związane z poszczególnymi orzeczeniami i decyzjami odnoszącymi się do konkretnych osób, mimo użycia liczby pojedynczej, ale generalnie o okres, w jakim zapadały wszystkie te orzeczenia i decyzje. Intencją ustawodawcy było zatem wyłączenie z możliwości dochodzenia odszkodowania i zadośćuczynienia osób, które w jakimkolwiek momencie swojego życia w okresie od dnia 1 stycznia 1944 r. do dnia 31 grudnia 1989 r., prowadziły działalność sprzeczną z działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego. Obowiązujące sformułowanie jest bardziej pojemne niż projektowane i mieszczą się w jego zakresie zarówno osoby będące tajnymi i świadomymi współpracownikami, ale też np. byli członkowie kierownictwa PZPR podlegający internowaniu oraz wszyscy inni, których działalność była zaprzeczeniem działalności patriotycznej".

Niewątpliwie należy zwrócić uwagę na intencje projektodawców zmiany omawianej ustawy, dokonane ustawą z dnia 19 września 2007 r., a do czego nawiązał już w przytoczonym powyżej orzeczeniu Sąd Apelacyjny w Katowicach. Wniesiony do Sejmu RP poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (druk nr 595) stanowił m.in., że w art. 8 nowelizowanej ustawy dodaje się ustęp 5 w brzmieniu: "przepisu ust. 1 nie stosuje się do osób będących współpracownikami organów bezpieczeństwa państwa w rozumieniu ustawy z dnia 11 kwietnia 1997 r. o ujawnieniu pracy lub służby

w organach bezpieczeństwa państwa lub współpracy z nimi w latach 1944-1990 osób pełniących funkcje publiczne (Dz. U. z 1999 r. Nr 42, poz. 428)". Z jego uzasadnienia wynika natomiast w sposób nie budzący jakichkolwiek wątpliwości, że "prawa do występowania o odszkodowanie nie przyznaje się osobom, będącym tajnymi i świadomymi współpracownikami organów bezpieczeństwa państwa". Z powyższego wynika, a co nie powinno budzić jakichkolwiek kontrowersji, że – w intencji projektodawców zmiany ustawy – prawo do dochodzenia odszkodowania i zadośćuczynienia nie przysługiwałoby tym osobom, wobec których co prawda stwierdzono nieważność orzeczenia lub uznano za nieważną decyzję o internowaniu, ale które w jakimkolwiek momencie swojego życia w okresie od dnia 1 stycznia 1944 r. do dnia 31 grudnia 1989 r., były tajnymi i świadomymi współpracownikami organów bezpieczeństwa państwa. Bez znaczenia przy tym byłaby tu okoliczność, czy owa tajna i świadoma współpraca z organami bezpieczeństwa państwa miała miejsce przed późniejszym podjęciem działalności na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, czy też dopiero po okresie takiej działalności. Identycznie tę kwestię należałoby oczywiście odnieść do osób internowanych w okresie stanu wojennego, które taką współpracę z organami bezpieczeństwa państwa mogły podjąć zarówno przed, jak i po ich internowaniu.

Powyższy proponowany przepis art. 8 ust. 5 omawianej ustawy uległ jednak w toku prac parlamentarnych zmianie i obecnie jego treść brzmi: "przepisu ust. 1 nie stosuje się do osób, których działalność w okresie będącym podstawą stwierdzenia nieważności orzeczenia albo uznania za nieważne decyzji określonej w ust. 1, stanowiła zaprzeczenie działalności na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego". Zasadniczym zagadnieniem zatem jest to, czy owa zmiana treści przepisu art. 8 ust. 5 była tylko zabiegiem stylistyczno-lingwistycznym, czy też była to zmiana merytoryczna,

a więc czy w założeniu projektodawców przepis ten miał objąć swoim zakresem zupełnie inny krąg osób.

Z materiałów przekazanych przez Kancelarie Sejmu i Senatu RP wynika w sposób jednoznaczny, że owa zmiana przepisu nastąpiła pomiędzy posiedzeniami Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka w dniach 7 czerwca 2006 r. i 11 lipca 2006 r. W dniu 7 czerwca 2006 r. na posiedzeniu Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka została powołana podkomisja nadzwyczajna do rozpatrzenia poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, która swoje sprawozdanie z prac nad tym projektem przedstawiła w dniu 11 lipca 2006 r. Ze stenogramów posiedzeń tejże podkomisji w dniach 4 i 11 lipca 2006 r. wynika, że zmiana treści przepisu art. 8 ust. 5 podyktowana była tym, iż równolegle w Sejmie toczyły się prace nad nową ustawą o ujawnieniu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów, która uchwalona w dniu 18 października 2006 r. (Dz. U. z 2007 r. Nr 63, poz. 425 ze zm.), jednocześnie uchyliła przepisy obowiązującej wcześniej ustawy z dnia 11 kwietnia 1997 r. o ujawnieniu pracy lub służby w organach bezpieczeństwa państwa lub współpracy z nimi w latach 1944-1990 osób pełniących funkcje publiczne (Dz. U. z 1999 r. Nr 42, poz. 428 ze zm.). Podnoszono w szczególności, że "w związku z tym, że tzw. ustawa lustracyjna lada moment przestanie istnieć w starej formie, oczywiste się wydaje, że nie można powoływać się na zapisy tej ustawy i w związku z tym zaproponowano następujący zapis: przepisu ust.1 nie stosuje się do osób, których działalność w okresie będącym podstawą stwierdzenia nieważności orzeczenia albo uznania za nieważne decyzji (...), stanowiła zaprzeczenie działalności na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (...)". Jednocześnie zastrzegano, że jakkolwiek nie wszystkie osoby internowane,

były związane z działalnością opozycyjną i wśród internowanych znaleźli się również członkowie ówczesnego KC PZPR i innych organów, w tym i osoby, które współpracowały ze służbą bezpieczeństwa, aby precyzyjnie rozpracować podziemie oraz, że internowanie generalnie było niezgodne z prawem i dlatego decyzje w tym przedmiocie powinny być unieważnione z mocy prawa, to jednak "prawo do wystąpienia o odszkodowania miałyby mieć tylko te osoby, które nie współpracowały ze służbami bezpieczeństwa, czyli których działalność nie stanowiła zaprzeczenia działalności na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego". Nie znając ponadto jaki będzie ostateczny kształt nowej ustawy lustracyjnej i jaki katalog działań, uznanych za współpracę z organami bezpieczeństwa państwa zostanie w niej wymieniony, wprowadzono swoistego rodzaju zabezpieczenie w postaci doręczenia z urzędu prokuratorowi odpisu żądania odszkodowania i zadośćuczynienia (art. 8 ust. 2d omawianej ustawy), aby "pieniądze, które może zasądzić sąd, nie trafiły do osób, które współpracowały z organami bezpieczeństwa państwa".

Zwrócić przy tym należy również uwagę, że w myśl stosownych przepisów powołanych powyżej ustaw, obowiązek złożenia oświadczenia dotyczącego pracy lub służby w organach bezpieczeństwa państwa lub współpracy z tymi organami dotyczył okresu od dnia 22 lipca 1944 r. do dnia 10 maja 1990 r., według art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 11 kwietnia 1997 r., a według art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 18 października 2006 r. – okresu od dnia 22 lipca 1944 r. do dnia 31 lipca 1990 r.

Dalsze prace nad tym projektem ustawy w żadnej mierze nie wskazują, aby intencje projektodawców co do omawianego zapisu art. 8 ust. 5 – który w swojej treści językowej (poza drobnymi zmianami redakcyjnymi wynikającymi z techniki legislacyjnej) pozostał niezmienny – zostały w jakikolwiek sposób podważone. To zaś upoważnia do twierdzenia, że wolą ustawodawcy było, aby odszkodowania za poniesione szkody i

zadośćuczynienia za doznane krzywdy wynikłe z wydania orzeczenia albo decyzji o internowaniu, które zostały uznane za nieważne, nie przysługiwały tym osobom, które w okresie od dnia 1 stycznia 1944 r. do dnia 31 grudnia 1989 r. prowadziły działalność stanowiącą zaprzeczenie działalności na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego. Oczywiście osoby te mogły, zarówno przed, jak i po wydaniu wobec nich orzeczeń lub decyzji, które zostały uznane za nieważne, prowadzić działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego i z tego tytułu ponieść określone szkody i krzywdy, jednakże w oparciu o omawianą ustawę żadne odszkodowanie lub zadośćuczynienie im nie przysługuje. Takie uprawnienie zostało przyznane tylko tym, którzy w całym tym okresie okazali się niezłomni i nigdy nie podjęli się działalności, która byłaby zaprzeczeniem działalności na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego.

Istotne jest również to, że przecież zgodnie z przepisem art. 1 ust. 1 ustawy z 1991 r. procedura stwierdzania nieważności dotyczy tych orzeczeń, które zostały wydane w okresie od dnia 1 stycznia 1944 r. do dnia 31 grudnia 1989 r., a tym samym pojęcie "okres będący podstawą stwierdzenia nieważności orzeczenia albo uznania za nieważne decyzji", o jakim mowa w art. 8 ust. 5 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r., powinno być odnoszone nie tylko do okresu poprzedzającego wydanie tegoż orzeczenia albo decyzji, ale również po tym czasie, aż do dnia 31 grudnia 1989 r.

Reasumując należy zatem stwierdzić, że zgodnie z przepisem art. 8 ust. 5 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, osobom, które w jakimkolwiek okresie od dnia 1 stycznia 1944 r. do dnia 31 grudnia 1989 r. prowadziły działalność, która była zaprzeczeniem działalności na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, nie przysługuje od Skarbu Państwa odszkodowanie za poniesioną szkodę i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę wynikłe z

wykonania orzeczenia, którego stwierdzono nieważność albo decyzji o internowaniu, która z mocy prawa została uznana za nieważną. Bez znaczenia jest przy tym to, czy działalność taka miała miejsce przed, czy też po wydaniu takiego orzeczenia albo decyzji.

Mając zatem powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy kasację pełnomocnika wnioskodawcy – jako niezasadną – oddalił.